

Преразглеждане на правилата за държавна помощ в областта на НИРДИ

Обяснителна записка

Предложените преразглеждания на рамката за държавна помощ в областта на научноизследователската и развойната дейност и иновациите са пряко свързани с резултатите от проверката за пригодност — всеобхватна оценка на политиката, в която се оценява дали правилата за държавна помощ, които са част от модернизиранието на държавната помощ, са „подходящи за целта“. Предварителните резултати от проверката за пригодност са представени в работния документ на службите на Комисията относно проверката за пригодност, публикуван на 30 октомври 2020 г.¹

Резултатите от оценката на проверката за пригодност потвърдиха, че като цяло правилата за държавна помощ в областта на НИРДИ, въведени през 2014 г., са функционирали добре и са допринесли за насърчаване на дейностите в областта на НИРДИ в ЕС, без да се нарушава неправомерно конкуренцията. В отзивите на заинтересованите страни също така се признава, че е важно правилата да останат стабилни след първоначалния процес на усвояването им, последвал модернизиранието на мерките за държавната помощ.

Въпреки това, оценката на проверката за пригодност показва също, че са необходими някои целенасочени технически допълнения, целящи по-нататъшно опростяване и изясняване на прилагането на правилата, определени както в рамката за НИРДИ, така и в съответните членове от ОРГО. Освен това тя показва необходимостта тези правила да бъдат актуализирани, така че да отразят пазарните и технологичните промени по начин, който да улесни двойния преход на европейската икономика.

Всъщност разпоредбите на рамката за държавна помощ в областта на НИРДИ се допълват от Общия регламент за групово освобождаване („ОРГО“), в който се определят ех ante условия за съвместимост, въз основа на които държавите членки могат да прилагат мерки за държавна помощ без предварително уведомяване на Комисията. Успоредно с преразглеждането на рамката за държавна помощ в областта на НИРДИ Комисията извършва целенасочено преразглеждане на ОРГО, което ще включва и целенасочено изменение на разпоредбите на ОРГО, свързани с НИРДИ.

В отговор на горепосоченото преработената рамка за правилата за държавна помощ в областта на научноизследователската и развойната дейност и иновациите съдържа следните целеви подобрения:

(1) Първо, въвеждат се пояснения по отношение на следните правни дефиниции:

- а) *Правна дефиниция на иновационните клъстери.* Допълнението на дефиницията има за цел да поясни, че центровете за цифрови иновации, включително по линия на програмата „Цифрова Европа“, могат да бъдат определени като иновационни клъстери по смисъла на вече съществуващата в рамката за НИРДИ правна дефиниция. Тази промяна има за цел да осигури яснота за всички държави членки и съответните заинтересовани страни за това как да предоставят национална подкрепа на центровете за цифрови иновации и не променя приложното поле на

---

¹ <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/2044-Fitness-check-of-2012-State-aid-modernisation-package-railways-guidelines-and-short-term-export-credit-insurance>

настоящата дефиниция. Това допълнение също така обяснява по какъв начин съществуващите правила за държавна помощ вече осигуряват подкрепа за важните приоритети на Комисията, каквито са например програмите „Цифрова Европа“ и „Хоризонт Европа“, които вземат предвид необходимостта от подкрепа на такива инфраструктури като центровете за цифрови иновации и стимулират сътрудничеството, изграждането на мрежи от контакти и иновативните решения.

- б) Въвеждат се и други целеви пояснения в правните дефиниции за **индустриални научни изследвания, експериментално развитие**, както и за провеждането на дейности, свързани с **организационни иновации и иновации на процеси**. Резултатите от проверката за пригодност показаха, че са необходими разяснения относно начина, по който правните дефиниции ще се прилагат по отношение на информационните технологии, разработването на софтуер, включително изкуствения интелект и други цифрови технологии, което ще улесни изпълнението на промишлената стратегия на Комисията и Програмата в областта на цифровите технологии за Европа. Макар и да не са изрично посочени в настоящите определения, свързаните с цифровизацията дейности в областта на НИРДИ вече имплицитно са обхванати от съществуващите определения. Следователно с предвидените пояснения единствено се въвежда изричното позоваване и на дейностите по цифровизация, само за да стане ясно, че дейностите, извършвани в тази област, попадат в приложното поле на правните дефиниции, като по този начин ще се повиши предвидимостта и правната сигурност на правилата. Тези пояснения не засягат приложното поле на правните дефиниции или допустимите дейности, обхванати от тях.
- в) По отношение на **иновационните дейности на МСП** данните, събрани по време на проверката за пригодност, потвърждават, че МСП продължават да срещат пазарна неефективност, която засяга техния иновационен капацитет, поради слабото навлизане на дейностите по цифровизация и/или трудностите при достъпа до услуги в подкрепа на иновациите. В това отношение проверката за пригодност потвърди, че съответните правила за държавна помощ в областта на НИРДИ, приложими за помощта за иновации за МСП, остават валидни и уместни. Те само не са достатъчно ясни за някои от заинтересованите страни по отношение на това как помощта за иновации за МСП (както вече е определена и предвидена в действащите правила) позволява подкрепа за дейности по цифровизация (като например подкрепа за услуги, предоставяни от научноизследователски инфраструктури, технологични инфраструктури или иновационни клъстери). В резултат на това съответната правна дефиниция е редактирана, за да се включва изрично и да се поясни, че горепосочените дейности вече са допустими за подпомагане по вече съществуващите правила. Това пояснение следва също така да допринесе за засилване на полезните взаимодействия с инвестиционните приоритети на Комисията, определени в нейните стратегии за МСП и за промишлеността.

(2) Второ, въвеждат се правна дефиниция и критерии за съвместимост на държавната помощ за подпомагане на технологичните инфраструктури, за да

се отрази развитието на пазара и технологиите и да се стимулират инвестициите в областта на научноизследователската и развойната дейност и иновациите, улесняващи двойния преход. Горепосоченото също ще улесни навлизането на иновационните дейности, особено сред МСП, които чрез използването на технологични инфраструктури могат да доведат до иновативни решения на настоящите предизвикателства пред обществото като изменението на климата и спешния преход към цифровизация, в съответствие с целите на Зеления пакт и стратегията за промишлеността.

Съгласно новите правила и за разлика от научноизследователските инфраструктури, технологичните инфраструктури са предназначени да бъдат използвани предимно от промишлеността, по-специално от МСП, за да се преодолее липсата на съответните по-близки до пазара съоръжения за експериментално тестване на нови неизпитани технологии, за да се завърши тяхното разработване преди въвеждането им на пазара.

Тези целенасочени промени се основават на действащите правила за съвместимост на държавната помощ в областта на НИРДИ, и по-специално тези, които уреждат i) подкрепата за проекти за НИРД в областта на експерименталното развитие (от значение за дейностите на технологичните инфраструктури по тестване и разширяване на мащаба) и ii) инвестиционна помощ за научноизследователски инфраструктури.

По-конкретно условията за съвместимост на държавната помощ за технологичните инфраструктури са установени по следния начин:

- i) Приложимата правна дефиниция се основава на определението, разработено в работния документ на службите на Комисията относно технологичните инфраструктури². Определението е разработено от ГД „Научни изследвания и иновации“ въз основа на опита, придобит по програма „Хоризонт 2020“ (определението съответства на дейностите по тестване и разширяване на мащаба на етапа на експерименталното развитие). Това позволява да се осигури съгласуваност на терминологията между правилата за държавната помощ и програмата „Хоризонт“ (такава препоръка е отправяна често от нашите заинтересовани страни).
- ii) Технологичните инфраструктури ще бъдат подкрепяни по същия начин като научноизследователските инфраструктури, като подкрепата е ограничена до инвестиционни разходи.
- iii) Що се отнася до равнището на помощта (интензитета на помощта), основният интензитет на помощта ще се основава на интензитета, приложим за дейностите в областта на експерименталното развитие (25 %), тъй като технологичните инфраструктури участват в дейностите по тестване на технологиите и разширяване на мащаба на етапа на експерименталното развитие³. По този начин държавите членки вече няма да трябва да отпускат инвестиционна помощ на

---

² <https://op.europa.eu/bg/publication-detail/-/publication/0df85f8b-7b72-11e9-9f05-01aa75ed71a1>

³ Ако се извърши подробна оценка, интензитетът на помощта може да бъде увеличен до 40 % за индивидуални уведомления.

всеки проект в областта на експерименталното развитие, осъществяван от конкретни ползватели на технологична инфраструктура (което причинява значителна административна тежест), а вместо това ще могат да подкрепят инвестициите в технологичната инфраструктура наведнъж.

(3) Трето, следните промени ще облекчат непропорционалната административна тежест, с която държавите членки са изпитали, когато предоставят подкрепа съгласно рамката за държавна помощ в областта на научноизследователската и развойната дейност и иновациите:

а) Преразгледаната рамка за НИРДИ установява правила за опростена методика за изчисляване на непреките разходи за проекти за НИРД.

В тази връзка съгласно предложението за преразглеждане се въвежда опростяване на изчисляването на допустимите разходи за научноизследователски и развойни проекти, като се допуска прилагането на опростена методика за изчисляване на непреките разходи. Понастоящем правилата на ОРГО позволяват на държавите членки да използват опростени методики за разходите само когато проектът или дейността е поне частично финансирана от фонд на Съюза (напр. „Хоризонт“ — ЕСИ фондове). Резултатите от проверката за пригодност разкриха необходимостта от по-широко прилагане на опростените методики за разходите за изчисляване на допустимите разходи. Тъй като често е трудно действителните непреки допустими разходи да бъдат проверени и доказани, използването на опростени методики за разходите за непреките разходи значително опростява предоставянето на помощ за научноизследователски и развойни проекти от управляващите органи. Освен това проверката за пригодност посочи липсата на обосновка за това проекти за НИРД, финансирани изцяло с национални ресурси (включително средства от Механизма за възстановяване и устойчивост) да бъдат изключени от такава възможност. Въпреки, че в някои предишни случаи на НИРД, за които е било постъпило уведомление, опростената методика на разходите във връзка с непреките разходи е била приета, досега тази практика не е формализирана.

б) Въведено е също така пояснение, че мониторингът на допълващия характер на икономическите дейности, както е определен в параграф 20 от рамката за НИРДИ, ще се прилага за период от 10 години.

Това е необходимо за привеждане в съответствие с 10-годишния давностен срок, определен в процедурния регламентⁱ, т.е. с периода, след който Комисията не разполага с правни средства да постанови възстановяване на предоставената помощ, и да се избегне ненужното извършване на мониторинг без определен срок, като се има предвид, че след 10 години най-скъпото лабораторно оборудване за НИРДИ ще бъде почти напълно амортизирано.

Безспорно е, че днес е още по-необходимо да има ясни правила за държавна помощ в областта на НИРДИ. Очакваме, че целенасочените технически промени на правилата ще насочват държавите членки при изпълнението на програми за публична подкрепа (които също ще привлекат и частни инвестиции) без ненужно забавяне и ще помогнат на дружествата, както и на научноизследователските организации, да разработят нови технологии. Тези нови технологии от своя страна ще бъдат

основата, на която екологосъобразните и цифровите продукти и услуги ще се появят на пазара, трансформирайки европейската икономика в съответствие със Зеления пакт/Цифрова Европа за 2030/2050 г. С по-ясни правила държавите членки ще могат също така да съкратят времето от подаването на заявлението до действителното отпускане на средствата.

ⁱ [Регламент \(ЕС\) 2015/1589 на Съвета от 13 юли 2015 година за установяване на подробни правила за прилагането на член 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз](#), ОВ L 248, 24.9.2015 г., стр. 9.